

Minder regeltjes, meer koopkracht

Gert Peersman (column verschenen in De Standaard op 21 juni 2022)

Als het gaat over de oorzaak van de torenhoge inflatie en het koopkrachtverlies, kijken we altijd naar het buitenland: de oorlog in Oekraïne en een extreme stijging van internationale grondstofprijzen die wordt doorgerekend aan de consument.

Het klopt dat de importprijzen het voorbije jaar fors zijn gestegen, maar ons land heeft ook een serieus intern inflatieprobleem. Het 'binnenlandse' inflatiepercentage (uitgezuiverd voor import- en internationale grondstofprijzen) bedraagt momenteel meer dan 6 procent. Dat is ruim het dubbele van het Europese gemiddelde en dat van de buurlanden.

Het is geen toeval dat de inflatie bij ons veel hoger is dan in andere landen. Dat heeft deels te maken met de automatische loonindexatie, maar is ook het gevolg van het regeringsbeleid. Het voorstel van de koopkracht-expertengroep om de snelheid op autosnelwegen te beperken tot 100 km per uur, werd bijvoorbeeld al van tafel geveegd nog voor de experts het konden uitleggen (**DS 16 juni**). Uiteraard kan iedereen zelf bepalen om zijn of haar rijgedrag aan te passen om brandstof te besparen, maar het punt van de experts is dat de prijzen aan de pomp voor iedereen zullen dalen als we dat collectief zouden doen, omdat er dan een algemene daling van de vraag naar brandstoffen is.

De regeringspartijen moeten zich realiseren dat het contraproductief is om de koopkracht te ondersteunen wanneer bedrijven de productie niet kunnen verhogen omdat ze hun vacatures niet ingevuld krijgen. Het geld dat wordt uitgedeeld, leidt dan alleen maar tot hogere winstmarges en prijsstijgingen die het koopkrachtbeleid tenietdoen. Bij een krappe arbeidsmarkt kun je de koopkracht alleen maar verhogen als dat beleid gepaard gaat met arbeidsmarkthervormingen of maatregelen die de productiviteit verhogen. Helaas is het, op een beperkte arbeidsdeal na, op beide werven erg stil.

De olifant in de kamer is regulitis. Uit talrijke Oeso-indicatoren blijkt dat er door onze regulering te veel barrières zijn die een gezonde binnenlandse competitie tussen bedrijven verstoren en nieuwkomers verhinderen om activiteiten te ontplooiën. Daar betalen we een hoge prijs voor, want als er te weinig competitie is, kunnen bedrijven de prijzen makkelijker verhogen.

Zo is er geen enkele reden om het aantal aanbieders voor mobiele telefonie en internet zo drastisch te beperken. De drie grote telecomoperatoren hebben onlangs hun tarieven fors verhoogd. Daarbij verwezen ze naar de hoge inflatie en stijging van de kosten (**DS 4 juni**). Merkwaardig, want de prijzen waren het afgelopen jaar ook al veel meer gestegen dan in de buurlanden. Sinds 2015 zijn de prijzen voor internet 16 procent meer gestegen dan het Europese gemiddelde. Het is niet dat we daar meer kwaliteit voor krijgen. Integendeel, qua toegang tot glasvezelnetwerken lopen we ver achter op de buurlanden (**DS 14 juni**).

Het gebrek aan competitie zit verspreid over alle sectoren. Bankkosten zijn met 11,8 procent gestegen en krantenprijzen met 13,9 procent. Het Europese gemiddelde was respectievelijk 3,0 en 5,3 procent. Dat is niet het gevolg van duurdere internationale graanprijzen. Enkele jaren geleden was er een grote consolidatiegolf in de mediasector. In principe zou dat tot meer efficiëntie en goedkopere prijzen voor de consument moeten leiden, maar sinds 2015 zijn krantenprijzen 50 procentpunt meer gestegen dan het gemiddelde in Europa.

Door het gebrek aan competitie is er drie keer koopkrachtverlies. Zoals de Belgische econoom Jan Eeckhout haarfijn uitlegt in *The profit paradox*, leidt het niet alleen tot hogere prijzen voor de consument, maar ook tot lagere lonen voor werknemers. Bedrijven zitten bij loononderhandelingen in een zetel wanneer werknemers minder alternatieven hebben om naar een concurrent over te stappen. Het zijn de aandeelhouders van uitgeverijen, en niet de

journalisten of columnisten, die van de hogere krantenprijzen profiteren.

Regulitis heeft ook een negatieve impact op de productiviteit, daardoor verliezen we een derde keer koopkracht. Als er te veel barrières zijn die een gezonde competitie verstoren, krijgen bedrijven onvoldoende prikkels om te innoveren en productiever te worden om hun marktaandeel te behouden. Uit onderzoek van het Planbureau blijkt bijvoorbeeld dat een versoepeling van de regelgeving voor diensten van architecten, notariaat, advocaten en boekhouders een gunstig effect op de productiviteit en de economische groei zou hebben, wat neerkomt op meer koopkracht.

Als de regering de koopkracht van gezinnen wil verhogen, dan moet ze in de eerste plaats de regulering grondig aanpakken. Het is een koopkrachtmaatregel waarbij het begrotingstekort zelfs niet eens oploopt.